

Malebná obec Brutovce sa rozprestiera v okrese historicky významného mesta Levoča, severne od Spišského Podhradia, ležia vo východnej časti Levočských vrchov v doline Kunišovského potoka a Rovinky. Nadmorská výška v strede obce je 863 m n. m. a v chotári 575 – 1056 m n. m.

Patrí do mikroregiónu Levočské vrchy. V súčasnosti má 215 obyvateľov. Obec založili po roku 1260 po tatárskom vpáde v chotári obce Ordzovany, no archeologické nálezy dokazujú, že Brutovce boli osídlené ešte pred tatárskym vpádom. Je doložená z roku 1319 ako Brotouch a. n. Senthlorinch, neskôr ako Scenthlewrinch (1351), Bruttocz (1494), Brutowcze (1773), maďarsky Brutóc, Szepesszentlörinc, nemecky Stenzelhaus. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1268. Podkladom pre návrh obecného erbu bola obecná pečať pochádzajúca z druhej polovice 17. storočia. V pečati obce je vyobrazený stojaci svätec – sv. Vavrinec v pravej ruke držiaci palmovú vetvičku a v ľavej ražeň. Sv. Vavrinec sa stal patrónom obce. Jeho meno niesla aj prvá osada z ktorej sa neskôr vyvinuli Brutovce.

Tunajší obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a tkáčstvom. Brutovce si do dnešných čias zachovávajú poľnohospodársky charakter. Zaujímavosťou obce sú viaceré zachované prvky ľudovej architektúry najmä v podobe dreveníc.

Brutovským chotárom južne prechádzajú aj tri horské hrebene. Pravý sa uberá južným smerom a prechádza po hranici brutovského chotára s Olšavicou cez horu Poprečeň, Šibeň, Babiú horu, Žolnák, Prašivú, Michaličku, až ku vyšnoslavkovskej Smrekovici. Robí tak prirodzenú spojnicu Levočských hôr s Braniskom. Na vedľajšej rássoche postupujúcej východným smerom sa vypínajú Barloch, Košarky, Okružly hrb, Raisov hrb, Čeršľa, Kožinec – oddávna sú využívané ako role, lúky a pasienky. Na ľavej strane sa vypína hora Javor, Gadžina, Bišár / prírodná rezervácia na ochranu typických spoločenstiev horských kvetnatých lúk, s výskytom ľalie cibul'konosnej/, Slemov, Strieborná. Táto trasa prechádza najskôr kultivovanou plochou výdatných horských lúk. Chotár obce má ideálne podmienky pre cykloturistiku a lyžiarske bežecké športy.

Kultúrno – historické zdroje obce:

1. Rímsko-katolícky kostol v gotickom slohu z 1. polovice 14. storočia, upravený v 18. a 20. storočí. Sú v ňom pomerne zachovalé gotické plastiky zo 14. a 15. storočia (neskorogotická socha Madony v súčasnosti umiestnená v severnej časti lode)
2. Kaplnka v poli - sakrálna stavba
3. Pamätník padlým 1. a 2. svetovej vojny - v centre obce, pripomína ťažké chvíle a obety
4. Gotický zvon z roku 1524 od Andreja Illenfelda
5. Liečivý prameň - Svätý Vavrinec, ako patrón obce, ktorému je zasvätený i kostol, prepožičal mu svoje meno

Obec má v súčasnosti 215 obyvateľov, rozloha katastra je 1 368 ha. V obci je rímskokatolícke vyznanie. Prevláda hlavne poľnohospodárska činnosť, ktorá má dlhodobú tradíciu a vhodné podmienky, hlavne na chov dobytka a oviec. Lesnú hospodársku činnosť zabezpečuje Urbárske spoločenstvo. V živej podobe zostali zachované kultúrne tradície, ktoré uchováva mladá generácia a to prostredníctvom fašiangových zvykov.

Iné zaujímavosti – významní rodáci:

Medzi známymi rodákmi obce patrí americký katolícky filozof a politik Michael Nowak.

Antonín Gondolán sa narodil v slovenskej obci Brutovce na východe Slovenska. Väčšinu svojho života však strávil v susednej Českej republike a v Nemecku. Už v dobe štúdií na konzervatóriu začal profesionálne hrať s poprednými hudobníkmi, najmä s Orchestrom Gustava Broma a Orchestrom Ladislava Štáidla. Mnoho rokov koncertoval aj s nesmrteľným Karlom Gottom, spoločne koncertovali v USA a predstavili sa i v známom Carnegie hall v New Yorku. Spolu so svojimi tromi bratmi a sestrou založil skupinu Súrodenci Gondolánovci, ktorá sa preslávila po celom svete. Neskôr začal sólovú kariéru a v roku 2004 vydal úspešné album Čekaj a neplačej. Antonín Gondolán vyštudoval na Filozofickej fakulte Univerzity v Nitre v odbore sociálnej práce.

Anton Ján Vaško – učiteľ v Brutovciach, ktorý tu žil a pôsobil 14 rokov do roku 1950. Azda najväčším jeho prínosom pre obec, okrem výchovného a učiteľského poslania, bolo zvládnutie a vyriešenie napätej vojenskej situácie 11. októbra 1944. Večer predtým prišli do dediny na koňoch a ozbrojení ľahkými zbraňami 9 partizáni.. Ráno na druhý deň obkľúčilo obec nemecké trestné komando v počte asi 200 mužov. Nemci sústredili okolo 90 mužov nad 14 rokov, medzi ktorými boli aj dvaja partizáni, na stred obce a rozdelili ich do dvoch skupín s úmyslom zastreliť najskôr jednu a potom druhú skupinu. Napriek rôznym násilnostiam nikto nič neprezradil. K skupine mužov priviedli Nemci aj rímskokatolíckeho kňaza, ktorý bol vtedy v obci kňazom a podľa výpovede svedkov sa držal tiež veľmi statočne. Ako je napísané vyššie, napätú situáciu sa podarilo vyriešiť až miestnemu učiteľovi Antonovi Jánovi Vaškovi, ktorý na túto udalosť spomína takto: „Po rozdelení mužov na dve skupiny, veliaci Oberleutnant s hnevom oznámil: „Včera v Brezovici 7 banditi zastrelili nášho nemeckého majora. Ukradli mu kord a ušli. Zistili sme, že sa títo banditi ukrývajú vo vašej obci. Vyhláste, že každý kto o nich vie, nech sa prihlási a nám ich pobyt prezradí. Na toto vám dávam 10 minút...“ Nervy som mal na prasknutie, no bol som mladý a smelý. Ako slovenský dôstojník som už pred časom robil na Dukelskom priesmyku dôstojnícku spojku medzi našim a nemeckým vojskom. Poznal som, že Nemci si cenia odvahu i u nepriateľa. Šťastím pre nás bolo, že ovládam nemčinu. Nuž pustil som sa do pána Oberleutnanta smelo po nemecky. Povedal som mu, že som Oberleutnant slovenskej armády, ukázal som mu môj dôstojnícky preukaz, a že som v oblasti Dukly robil spojku medzi slovenským a nemeckým vojskom. A aby mi uveril, vymenoval som mu ešte mená vtedajších hlavných nemeckých veliteľov na Dukle. „Avšak za akciu, ako ste ju dnes urobili Vy, hanbil by som sa! Obkľúčili ste obec za plného svetla po zďaleka viditeľných svahoch. Aj keby banditi v našej obci boli, myslíte, žeby tu čakali na Vás, až ich chytíte? Neviem, či tu boli. Určite po Vašom netaktickom zásahu ušli. Hanbím sa za túto akciu!“ Oberleutnant mi protirečil, že sme ich nemali nechať ujsť. Opýtal som sa, či sme ich mali zajať s holými rukami. Nato sa ma

Oberleutnant opýtal, odkiaľ viem po nemecky. Nuž povedal som pravdu, že som sa narodil v Spišskom Podhradí, kde bolo veľa rodín nemeckej národnosti a mojím kamarátom bol chlapec z nemeckej rodiny. On ma učil po nemecky a ja jeho po slovensky. Vtedy bol tento môj kamarát komerčný Dr. Ing. Michal Bierbrunej a bol riaditeľom Nemeckej detskej kolónie na Slovensku (išlo o rekreačné stredisko v Ľubochni pre deti nemeckých ofíciov konajúcich vojenskú službu na Slovensku). Oberleutnant pozeral na mňa prekvapene (asi menovaného Dr. Ing. Poznal) a začal so mnou hovoriť celkom priateľským tónom. V tom dvaja nemeckí vojaci priviedli ku mne starú ženičku z Olšavice, ktorá chcela ísť cez Brutovce do Nižného Slavkova. Dostal som nápad. „Tetka, ide o život! Na všetko čo sa Vás opýtam hovorte – áno!“ A pýtal som sa: „Tetka, stretli ste skupinu ozbrojených chlapov, čo utekali od Brutoviec? Utekali smerom na Torysky?“ A vystrašená tetka na všetko prikyvovala – áno, áno. Napriek tomu začali nám skákať do reči SS – Stabsfeldwebli, že hovoríme nepravdu. „Pán Oberleutnant, ak by bez výzvy mne tak skákali do reči moji rotmajstri, na mieste ich zastrelím“ povedal som. Oberleutnant ukázal, že je pánom jednotky. Prikázal, aby z každého domu priniesli jeden chlieb pre nemeckých vojakov. Podal mi ruku na rozlúčku. Potom som sa dozvedel, že Nemcov poslal do Brutoviec barón Belly z Hamborka, ktorý ma poznal. Najviac ma však prekvapilo, keď som sa dozvedel, že hľadani partizáni stáli s Brutovčanmi v strede obce. Po tejto správe som zdrevenel!“...toľko z knihy
Brutovce 1268 – 1998, ktorej bol Anton Ján Vaško spoluautorom.

Zdroj: zber informácií od samospráv, internet, web stránky obcí www.brutovce.sk